

afhankelijk van de persoon van de tandarts (medisch-biologisch inzicht, technische kennis en sociale vaardigheden, gedeeltelijk echter ook van de patiënt (positieve of negatieve attitude).

Uit vele onderzoeken blijkt dat er een duidelijk verschil bestaat tussen „demand” (de vraag van de patiënt naar tandheelkundige hulp of de subjectieve behoefte) en „need” (de objectieve behoefte aan tandheelkundige hulp, dus gezien vanuit de professie).

Er bestaat een correlatie tussen sociaal-economische klasse en „demand” (grotere vraag in sociaal hogere milieus). Tevens verandert de aard van de door de patiënt gewenste behandeling in de sociaal hogere milieus (meer restauratieve behandeling).

Om te komen tot verbetering van de algemene gezondheidstoestand van de mond, zal invloed moeten worden uitgeoefend op het gedrag (dus de activiteiten) van de patiënt. Daartoe is nodig het geven van voorlichting en opvoeding, vooral inzake preventie, aan de patiënten, met name aan de behandelstoel. Voorwaarde is echter, dat dit gekoppeld is aan een ook voor de patiënt duidelijk controlesysteem.

Hiervan mag echter niet worden verwacht dat alle patiënten zijn te bereiken: door de vele facetten, die met de gedragsverandering verbonden zijn, zullen velen niet aanstonds voor deze wijze van

educatie openstaan. Een en ander vergt – zeker in het begin – een grote hoeveelheid tijd, die de practicus nu nog nodig heeft voor de vervaardiging van restauraties.

Geleidelijk zal aldus de groep van gemotiveerde patiënten zich uitbreiden: deze zullen via hun sociale contacten ook weer anderen beïnvloeden.

Dit zal een langzame doorbreking gaan betekenen van de vicieuze cirkel: patiënt met slechte mondhygiëne en daardoor slechte gebitstoestand – dus niet veel aandacht van de tandarts – hierdoor het ontbreken van mogelijkheden tot gedragsverandering – door ondoelmatige eerste behandeling later nog minder aandacht van de zijde van de tandarts, etc.

Ongetwijfeld zullen de geschetste veranderingen in de beoefening van de tandheelkunde weer andere problemen oproepen (b.v. met betrekking tot de mankracht door meer vraag naar restauratieve behandeling). Dit houdt in dat zeer grote inspanningen nodig zullen zijn om het gestelde doel te bereiken. V.

Literatuur:

Bremer, A. A., Burgemeestre, J., Dekker, J. (1972): Dental knowledge, attitudes and motivation and their relation to oral health. Doctoraal scriptie Universiteit van Amsterdam.

BOEKBESPREKINGEN

E. L. Miller: *Removable partial prosthodontics*. 372 pag. The Williams and Wilkins Company, Baltimore 1972.

Wanneer een geheel nieuw handboek over de theorie en de praktijk van de uitneembare partiële prothese verschijnt is dit, gezien in het licht van dit infrequente gebeuren, op zichzelf al vermeldenswaard. Het onderhavige werk is, in vergelijking met andere dergelijke Engels-talige uitgaven, als eerste druk van een geheel nieuw opgezet boek, tevens een bespreking waard omdat het een aanwinst blijkt te zijn na het meeste dat nu op de markt is en dat of verouderd is of te specialistisch van opzet.

Dat hier van een aanwinst gesproken mag worden blijkt al uit het voorwoord, een gedeelte waaraan meestal geen, of nauwelijks, aandacht wordt geschonken. In dit geval behelst het een aantal filosofische uitspraken die behartigenswaard zijn en het besluit met een verantwoording waarom in dit boek een van de dominerende onderwerpen het onderstrepen van het belang van een juiste „planning” van de behandeling is. Het is een onderwerp, dat ten gevolge van de grote hoeveelheid technische informatie vaak niet geheel tot zijn recht komt in dergelijke handboeken.

In tegenstelling tot andere uitgaven op dit terrein, wordt – ter inleiding – niet uitvoerig ingegaan op anatomische, fysiologische of histologische aspecten, die immers bekend

verondersteld kunnen worden, doch wordt de lezer aanstonds geconfronteerd met het onderzoek van de patiënt. Daarna volgen essentiële onderwerpen als indicatie en behandelingsplan. Dit 70 pagina's in beslag nemende gedeelte vormt een mooi afgerond geheel, waarbij op gemakkelijk leesbare wijze en door middel van goede illustraties alle mogelijke aspecten worden belicht, zoals het nemen van de afdruk, het „surveyen”, het beslijpen van de pijlerelementen, de principes bij het ontwerp en dergelijke.

Het boek besluit met hoofdstukken over de materialen en de classificaties en geeft een fotografische samenvatting van de klinische stappen bij de behandeling van de patiënt. Tenslotte wordt aan de samenwerking met het laboratorium enige aandacht besteed.

Op een aantal vragen wordt geen antwoord gegeven of volgt een onvolledige of niet exacte bespreking, zoals de mate en plaats van ondersnijding ten behoeve van retentieve ankerarmgedeeltes (vooral in relatie tot de bewegingen van de partiële prothese tijdens de functie), de problematiek rondom de parodontologische bezwaren van de lokatie van minor-connectoren e.d.. Doch dit zijn voorbeelden van onvolkomenheden die er altijd zullen zijn, wil een dergelijk onderwerp niet al te omvangrijk worden.

Een schoonheidsfoutje dat men niet verwacht in een geheel nieuw werk van dit kaliber, is de wat hinderlijke omstandigheid dat de afbeeldingen van uiteenlopende stijl en kwaliteit zijn, hetgeen doet vermoeden dat het betreffende materiaal in de loop van een lange periode is verzameld. Als punt van kritiek is het m.i. nauwelijks gerechtvaardigd omdat het

voorbereiden van een dergelijke indrukwekkende hoeveelheid materiaal doorgaans slechts mogelijk is gedurende een lange reeks van jaren.

Samenvattend mag worden geconcludeerd dat het besproken boek m.i. het beste geacht kan worden dat momenteel over dit onderwerp verkrijgbaar is, al zijn hier en daar de opvattingen nogal eens afwijkend van die welke heersen aan de Nederlandse subfaculteiten.

Op het gebied van de toepassing van precisieverankeringschiet dit werk echter te kort, doch het is kennelijk niet de bedoeling geweest dit onderwerp uitputtend te behandelen, gezien de zeven pagina's die daaraan slechts zijn gewijd. De bestaande uitgave van Preiskel over dit onderwerp maakt dit overigens ook niet nodig (men zie de betreffende boekbespreking in dit tijdschrift van maart 1971).

C. A. W. Korenhof

A. Lasslo, R. P. Quintana: *Surface chemistry and dental integuments*. 445 pag. Charles C. Thomas - Publishers, Springfield 1973. Prijs \$ 19.75

In dit in het Engels geschreven boek wordt een poging ondernomen om de thans beschikbare gegevens omtrent de invloed van de integumenten op het glazuur te koppelen aan de oppervlakte-chemie van biologische systemen. Het boek dat als monografie wordt aangekondigd, bestaat in feite uit 6 onderdelen; elk met eigen auteurs. Het resultaat is een 445 pagina's tellend boek waarvan de eerste 3 hoofdstukken een zeer goed overzicht geven van:

1. de aanwezige integumenten en de rol die zij spelen bij het cariësproces en de ziekten van het parodontium;
2. het vóórkomen van tandziekten als gevolg van plaque, tandsteen en materia alba;
3. het effect van oraal-hygiënische maatregelen.

Dit gedeelte van het boek is overzichtelijk en logisch opgebouwd en geeft een goed beeld van de huidige stand van zaken op dit belangrijke gebied.

Het tweede en beslist niet het beste gedeelte van het boek omvat eveneens drie onderdelen:

1. oppervlakte-chemie van biologische systemen;
2. cohesie- en adhesiekrachten in verband met integumenten;

3. het voorkómen van afzettingen op het glazuerooppervlak (plaque, tandsteen, materia alba).

Het vierde hoofdstuk, dat bedoeld is als inleiding in de oppervlakte-chemische problemen van biologische systemen is het zwakste gedeelte van dit boek. Het bevat zeer specifiek gerichte informatie o.a. over het Bangham-Papahadjopoulos-effect (p. 320).

Doordat de uit researchgegevens beschikbare informatie over adhesie- en cohesiekrachten *in en aan* tandweefsels nog summier is en dikwijls onzeker, zijn de twee laatste hoofdstukken alleen aantrekkelijk voor de in dit vakgebied geïnteresseerde en werkzame specialist.

Ik zou dit boek willen zien als een lofwaardig streven om de oppervlakte-chemische problematiek te koppelen aan de integumenten op het glazuerooppervlak. De auteurs zijn in dit streven slechts ten dele geslaagd. Met name de eerste drie hoofdstukken en de veelheid van literatuurreferenties (\pm 1500) maken dat het boek op zijn plaats is in enkele universitaire instituten en laboratoria.

J. Arends

Onder redactie van Theodor Kirsch: *Chemotherapie in der Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde; Forschung und klinische Anwendung*. 2. Norddeutsche Therapiegespräche Bad Pyrmont, November 1971. 85 pag., 34 afb. Georg Thieme Verlag, Stuttgart 1973. Prijs DM 14,80.

In dit boek, dat eigenlijk bestaat uit een aantal gebundelde lezingen, gehouden in het kader van de Norddeutsche Therapiegespräche, wordt uitvoerig ingegaan op het werkingsmechanisme, de indicatie en contra-indicatie van verschillende, moderne chemotherapeutica.

Naast een oprispen van eens aanwezige, doch reeds lang weggezakte kennis, verschaft dit werk veel nieuwe informatie. Doordat soms erg diep wordt ingegaan op biochemische en farmacologische achtergronden, is het gebodene voor de grondige lezer vrij taai. Als naslagwerk is het echter voor elke tandarts, arts of specialist ideaal.

Het verslag van een korte lezing over het gebruik van antibiotica in de endodontie en een studie over de toediening van cytostatica bij maligne tumoren in het maxillo-faciale gebied, completeren het boekje.

G. J. Kusen